

سوال

من شنیده‌ام که روزه گرفتن پیش از رمضان جایز نیست. آیا این درست است؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

احادیثی از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - در نهی از روزه گرفتن در نیمهٔ دوم شعبان وارد شده مگر در دو حالت:

نخست: کسی که طبق عادت روزه می‌گیرد، مانند کسی که همیشه روز دوشنبه و پنجشنبه را روزه می‌گیرد که چنین کسی حتی در نیمهٔ دوم شعبان این روزها را روزه می‌گیرد.

دوم: اگر نیمهٔ دوم را همراه با نیمهٔ اولش روزه بگیرد. یعنی نیمهٔ اول شعبان را روزه بگیرد و تا فرا رسیدن رمضان به روزه‌اش ادامه دهد که این کار هم جایز است. مراجعه نمایید به سوال شمارهٔ (13726).

برخی از این احادیث:

بخاری (۱۹۱۴) و مسلم (۱۰۸۲) از ابوهریره - رضی الله عنه - روایت کرده‌اند که رسول الله - صلی الله علیه وسلم - فرمودند: **یک یا دو روز پیش از رمضان روزه نگیرید مگر شخصی که روزه‌ای را [طبق عادتش] ادا می‌کرد پس آن را روزه بگیرد.**

ابوداؤد (۳۲۳۷) و ترمذی (۷۳۸) و ابن ماجه (۱۶۵۱) از ابوهریره - رضی الله عنه - روایت کرده‌اند که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - فرمودند: **هرگاه شعبان به نیمه رسید دیگر روزه نگیرید** آلبانی در صحیح سنن ترمذی (۵۹۰) آن را صحیح می‌داند.

امام نووی - رحمه الله - می‌گوید:

این سخن پیامبر - صلی الله علیه وسلم - که **یک یا دو روز پیش از رمضان روزه نگیرید مگر شخصی که روزه‌ای را می‌گرفته پس آن را بگیرد** تصریح است در نهی از یک یا دو روز روزه گرفتن پیش از ماه رمضان برای کسی که روزه‌ای را بر حسب عادتش نمی‌گرفته یا آن را روزه‌ای پیش وصل نکند، پس اگر این روزه به پیش از آن (یعنی روزه‌های دیگر شعبان) وصل نباشد و مصادف با روزه‌ای بر حسب عادتش نباشد، حرام است.

ترمذی (۶۸۶) و نسائی (۲۱۸۸) از عمار بن یاسر - رضی الله عنه - روایت کرده‌اند که گفت: هرکس در روزی که مردم درباره آن [که رمضان است یا نه] شک دارند، روزه گیرد از ابوالقاسم - صلی الله علیه وسلم - سرپیچی کرده است. مراجعه نمایید به سوال (13711).

حافظ ابن حجر - رحمه الله - در فتح الباری می‌گوید:

از این حدیث بر تحریم روزه یوم الشک (روز شک) استدلال شده است زیرا صحابی چنین حرفی را از روی رای شخصی نمی‌گوید.

منظور از روز شک، روز سی‌ام شعبان است اگر هلال به سبب ابر یا مانع دیگری دیده نشود و احتمال دارد روز اول رمضان باشد. روزه گرفتن این روز حرام است مگر برای کسی که روزه‌ای را طبق عادت و روال خود می‌گیرد.

امام نووی - رحمه الله - در المجموع (۴۰۰ / ۶) درباره صیام روز شک می‌گوید:

«اما اگر این روز را به صورت مستحب روزه گیرد اگر کارش سببی داشته باشد مانند اینکه عادتش روزه دهر باشد (یعنی طبق عادت همه سال را به جز روزهای حرام روزه بگیرد) یا آنکه یک روز در میان روزه بگیرد، یا روزی مشخص مانند روز دوشنبه را طبق عادت روزه بگیرد و مصادف با روز شک شود که در این حالت روزه گرفتنش بدون هیچ اختلافی میان اصحاب ما [در مذهب] جایز است... و دلیلش سخن ابوهیره - رضی الله عنه - است که می‌گوید: **یک یا دو روز پیش از رمضان روزه نگیرید مگر کسی که روزه‌ای را [طبق روال] روزه می‌گیرد پس آن را بگیرد.** اما اگر کارش سببی نداشته باشد روزه‌اش حرام است.»

شیخ ابن عثیمین - رحمه الله - در شرح حدیث **یک یا دو روز پیش از رمضان روزه نگیرید...** می‌گوید:

علماء - رحمهم الله - درباره این نهی اختلاف کرده‌اند که این نهی از روی تحریم است یا از روی کراهت؟ صحیح آن است که نهی مورد نظر نهی تحریمی است به ویژه در روزی که به آن شک دارد (شرح ریاض الصالحین: ۳ / ۳۹۴).

بنابراین روزه گرفتن در نیمه دوم شعبان بر دو نوع است:

نخست: روزه گرفتن از شانزدهم تا بیست و هشتم شعبان که این روزه مکروه است مگر برای کسی که طبق روال و عادتش روزه‌اش گرفته.

دوم: روزه روز شک یا یک روز و دو روز پیش از رمضان که این حرام است مگر برای کسی که بنا بر روال پیشین روزه‌اش گرفته است.

والله اعلم